

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tompá Mihály-utca 10. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás. Telefon-szám: 52. Telefon-szám: 52.</p>	<p>Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN. Kiadó laptulajdonos: ID. RÁBELY MIKLÓS.</p>	<p>Az előfizetés díja: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona. Egyes szám ára: 20 fillér. A hirdetés díja: Egy háromhasábos petitsor térfogata 20 fillér. Nyilttér sora 50 fillér.</p>
---	---	--

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni szíveskedjenek.

A kiadóhivatal hirdetést és nyilttéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Világháború.

A háborus helyzetben ujabban is megfelelő haladás tapasztalható, csak persze nem kell türelmetlenkedni és lehetetlenségeket kívánni, mert olyasmire még az orosz cár kimeríthetetlen hadserege sem volt képes a maga virágjában; még annak is igen lassan történt az előhaladása annak idején a mi 5-ször, 6-szor kisebb hadaink ellenében.

Most a dolog megváltozott; a koczka megfordult, a hadseregek arányszáma kezd kiegyenlítődni; sokszor már az oroszok panaszkodnak a mi tulerónkról vagy a németek tulnyomó erejéről, de általánosságban még ők a tulerősek emberi szám dolgában, de ha az értéket és a folszerelést vesszük, úgy a mi részünkön látszik a tulerő. Ágyuikkal szemben a mi tüzéségünk már a tél óta hatalmasabb, hadaik jó része fegyver nélkül megy a frontba s ott veszi át a pihenő csapatok fegyvereit. Olyan esetek is fordultak elő a foglyok állításai szerint, hogy egy-két hétig képzett csapatokat vittek a harciba, a kik még jóformán nem is süttöttek el puskát előbb. Evvel az iszonyu emberpazarlással akarják pótolni a hiányokat, kivált a Kárpátokban, a hol mindent megpróbálnak a szorosok és hágók visszaszerzésére, de hasztalanul.

A három hónapos kárpáti harcokról írván, jelentéseink kiemelik a 400 kilométeres fronton folyó harcoknak rettentő faramalmait és nehéz teljesítményeit úgy reánk, mint az oroszokra nézve. Dicsérettel emlékeznek meg a mi hadainknak kitartó küzdelmeiről, a melyek lehetővé tették, hogy a legtöbb helyen már nemesak a szorosok magaslatait tartják seregeink megszállva, hanem már lent Galicziában elfoglalták azok kapuit is és sok helyen 50—100 kilométernyire haladtak elő Galicziában, a hol az oroszokat néhol a sikságig visszaszorították. Így az Uzsoki hágón túl és Opor-völgyében hatalmas vereségeket okoztak az oroszoknak, úgy hogy azok már majdnem kimerülteknek tekinthetők. A lupkowi és a duklai hágónál még legközelebb állanak az orosz hadak hazánk határaihoz, de ott is napról-napra visszaverik és gyöngítik támadásaikat.

Jól látszik haladni a mi seregeink ügye Sztaniszlau táján is, a hol ugyan az oroszok mindent elkövetnek ellenük, de nemesak az orosz támadásokat verik vissza, hanem ők is támadásba mentek át és támadásuk sikerre nyujt kilátást.

Az oroszok megpróbálták ujabban Csernoviczot is visszafoglalni, de több ízben erélyesen visszaverték támadásaikat a mi csapataink.

Nyugat Galicziában különösen Gorliczétől délre verték

vissza erősen az oroszokat s az ellentámadások során elfoglalták az orosz hadállásokat. Az itteni sikerek a duklai hágó fölmentésére lehetnek jó hatással.

Az összes kárpáti és déli galacziái sikerektől függ majd Przemysl és keleti Galiczia fölmentése, a mi az idő kitavasodásával s a harci sikerek gyarapodásával remélhető.

Nem pihennek a harcok Lengyelország közepetáján sem, a hol pedig hónapok óta nyugalom volt. Lopusznó táján az orosz támadások heves gyalogsági harcokra vezettek s ezekben a mi seregeink győztek. A Pilicza és Bzura mentén is panaszkodnak az oroszok, hogy a német seregek nagy csoportokban támadnak ellenük igen hevesen.

A Visztulától északra folyik mostanában az igazi német munka. Csaknem a mazuri diadalhoz hasonlót vívtak ismét szövetségeseink Augusztov és Grodnó, Osztrolenka között. Ott a X. orosz hadsereg maradványait új hadtestekkel és ujonczokkal kiegészítették és új X. hadsereget szerveztek, a melyet a német seregek újra csoportosulva újra be akartak keríteni. Nehány erős vereség után azonban észretért az orosz hadvezetés s oly gyors menetben vonult a sereg Grodnó vára alá, hogy a bekerítéstől nagy veszteségek árán megmenekült. Itt is egész ujoncz ezredeket pusztítottak el a németek.

Most a Niemen, Bobr és Narew folyókig nyomta a német sereg az oroszokat. Egyuttal nehéz ágyuikkal ostromolják Osszoviec várát is.

De még Prasznisz mellett is folytonos harcok folynak. Az oroszok újra meg újra támadnak, de azért a németek közelednek Praszniszhoz, ehhez a megerősített nagy városhoz, a melybe több fontos utvonat fut össze.

A nyugati, francia és belgiumi harctéren a németek nagy erővel állják a francia és angol támadásokat úgy Champagneban, mint az Argonnokban és Flandriában és kisebb előhaladásokat tesznek. Délebbre a Vogézekben és Elzászban pihennek a harcok, csak az ágyu szól.

A tengeri zárlat sok kárt okoz Angliának és Franciaországnak. Most visszatorlásul ők hirdetnek zárlatot Németország ellen.

A Dardanellák ostroma tengeren nem sikerült, azért most nagyobb szárazföldi hadakat szállítanak oda az angolok és francziák s a Boszporusz felől az oroszok. De a török seregek is harczrakészen várják őket.

A kaukázusi harctéren ujabban Artwin mellett visszaverték a törökök egy orosz támadást.

A legújabb konstelláció szerint a háboru lángja kitörhet Japán és Kína közt, valamint az Unió és Mexikó közt Amerikában.

Lakosságunk élelmezése.

A háborus helyzet által teremtett viszonyok mindnyájunkat komoly gondolatokra és megkettőzött szorgalomra, munkásságra serkentenek. — Sok ember csak önmagáért, sok legteljebb a családjáért és hozzátartozóiért aggódik és dolgozik, vannak azután kiválóságok: nagy elmék, óriási munkaerők s a magukra vállalt hivatal vagy állás betöltésében nemcsak lelkiismeretes és buzgó, de a kötelességeket messze túlhaladóan munkálkodó férfiak, kik a maguk érdekeit állásukból kifolyólag soha egyáltalán figyelembe sem veszik, ha a közérdekről van szó. Működésükkel sokszor igazán nem szorulnak a közönség elismerésére és hálájára s ezt igyekeznek el is háritani, mégis lehetetlen, hogy mi — kik a nyilvánosság szeme előtt lefolyó eseményeket nemcsak regisztráljuk, de azokat meg is bíráljuk, a teljes elismerés meleg hangján ne méltassuk az olyan működést, mely a köznek óriási haszonnal jár és a mai nehéz napokban igen nagy jelentőséggel bír.

Ez a bevezetés csak halvány, gyöngeszavakkal kifejezett elismerés azon értékes és nagy munkával szemben, melyet vármegyénk kiváló főispánja: *Kubinyi Géza* végzett akkor, mikor a vármegye lakosságának közlelmezéséhez szükséges gabonaneműket biztosította és miután ez az ügy nagyon fontos, nemcsak hozsanna zengésre alkalmas, de ez idő szerint életbe vágó, ajánljuk a közönség figyelmébe az alábbi sorokat, melyek fontos tartalmát és az abban közölt intézkedéseket illetékes helyről nyert információk alapján írhatjuk.

Tudjuk, hogy a vármegyék, Budapest főváros és nagyobb városok nagy kölcsönök felvételére utaltattak gabonaneműk beszerzése céljából, hogy a lakosság ellátását aratásig biztosítsák.

A mi főispánunk: *Kubinyi Géza* Budapestre ment múlt héten, s a kormány támogatásával, kitűnő régi pénzügyi összeköttetéseinek vármegyéje érdekében való felhasználásával sikerült neki a putnoki „Hungária“ malom, a sajkógömöri Kraxner-féle és a jolsvai Friedmann Schwarz és Frank-féle malmalom lekötésével mostantól f. év júl. végeig biztosítani a megye gabonaneműekkel való ellátását.

Bizonyára nem kell mondani, hogy ez a művelet óriási munkával, sok fáradsággal járt s még a főispán vasszervezete, hatalmas munkabírása és ritka akaratereje mellett is napokat vett igénybe. Minden tényező mozgósítva lett a vármegye érdekében s kölcsön nélkül sikerült keresztül vinni a műveletet. Természetes, hogy a kormány, mely szívesen és a nehéz idők közepette minden irányban való erős igénybevétel mellett méltányosan igyekszik eljárni, kikötötte azt, amire külföldön talán szükség sem lett volna, hogy t. i. a most folyamatban levő gabonanemű és liszt rekvirálás a lakosság részéről semmi tekintetben akadályokra ne

találjon. Világos és érthető a büntető szankcióval támogatott rendelkezés, hogy t. i. a lakosság tartozik a gabona és lisztneveléskből nála levő mennyiségből a saját céljaira a rendelkezésben előírt mennyiséget megtartva, a többit bejelenteni az összeírás végett megjelenő kiküldöttnek; hogy szükség esetén a hatóságilag megállapított áron rekvirálható legyen a mennyiség. Nem szabad tehát zaklatásnak venni a hatóság részéről való eljárást, mert hiszen ez *közérdekből, a lakosság megélhetésének biztosítása szempontjából* történik és nem szabad eltitkolni a rendelkezésre álló gabona és lisztmennyiséget, mert ezzel megtevesztjük a hatóságot és ennek igen súlyos következményei lehetnek. Mert a kiküldöttnek jogában áll megtekinteni és megvizsgálni a gabonaraktárt, a kamarát és minden helyiséget s ha bebizonyul, hogy a bevallottnál nagyobb mennyiség van, *a megtevesztő két hónapig terjedhető fogházbüntetéssel és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatik s a talált gabonanemű és liszt elkoboztatik anélkül, hogy azért az illető valami kárpótlásra igényt tarthatna.*

Megvagyunk győződve róla, hogy Gömörmegye főispánja ismeri az ő népet és helyesen járt el, mikor a kormánynak kijelentette, hogy nálunk számíthat a rekvirálás akadálytalan keresztülvitelére s hogy a kormány készséges támogatásával szemben e megye lakossága is jóindulattal fog segédkezni a rekvirálásnál.

A főispán nagy utánjárásának eredménye az lett, hogy körülbelül 113 waggon buza, árpa és rozs s 200 waggon kukoriczamenyiség biztosított a vármegye részére s mikor a gondoskodás nehéz munkájáért még egyszer igaz elismerésünket fejezzük ki, megyénk lakosságát felhívjuk — saját érdekükben is — a köz javát szolgáló rekvirálás jóindulatu támogatására!

Márczius 15 ünneplése.

A hagyományos nemzeti kegyelet még a mai háborus borzalmak közt is keresett és talált módot arra, hogy a nemzeti ünnepet hozzá méltó keretben megünnepelje.

Elhagyták az ünneplésnek zajosabb részeit, az utcái fölvonulást és a lakóházakat: de megtartották a zászlók kitűzését és a komoly ünnepi beszédeket.

Az ünneplés a reggeli órákban kezdődött, amikor az *elemi fiúiskolában* emlékeztek meg az újabb megnyitás alkalmából a nemzet nagy ünnepéről. Az *elemi leányiskola* délután jött össze ugyanott s akkor tartottak nemzeti emlékünnepet.

Reggel 8 órakor a főgimnázium „*Pósa köre*“ sikerült ünnepséget rendezett *Walentyi Dezső* dr. tanárnak vezetésével.

Reggel 9 órakor volt az *egész főgimnázium ünneplése* a leányiskola tornacsarnokában a tanári kar és az ifjuság részvételével. — A himnuszt és a szózatot énekelték kezdőül és befejezésül. Közben pedig *Horváth Zoltán* főgimnáziumi tanár — lapunk munkatársa — a következő szépen kidolgozott, nagyhatású alkalmi beszédet tartotta a mai viszonyokra kiterjeszkedve:

„*Kedves Ifjuság!*

Évtizedek sora óta úgy összenőtt a mi szívünkkel márczius 15-ike, hogy el sem tudjuk

képzelnünk a magyar nemzetet anélkül, hogy ezt a napot nemzeti ünnep gyanánt meg ne ünnepelje.

Még a mai világháboru szörnyű forgatagában, ahol millióknak vére áztatja a földet vagy a fehér havat; amikor nemzeti létünk a testvérállammal és a szövetségessel együtt ott forog a kockán, amikor jóformán minden ott hemperog és tülekedik egymással az általános földindulásban, amely az emberi és társadalmi intézmények talaját fenékgig fölforgatni készül: még most sem feledkezhetünk meg arról, hogy márczius 15-ikét megünnepeljük. Mert nagyon sokat, jóformán egész nemzeti fejlődésünk irányát és vívmányait annak a korszaknak köszönhetjük, amelyben márczius 15. jelentette a kezdetet.

Pedig már régen volt az a korszak: az apák, nagyapák jórészt elhunytak már, akik résztvettek abban; egy generáció tünt el már azóta és az elfogulatlan történelmi kutatás kiderítette már, hogy arannyal vegyülve salak is került a fölszínre; de azt is egyuttal, hogy több volt a tiszta, nemes fém, mint a salak, mert a szíveket, lelkeket fenékgig átjáró önzetlen, nemes lelkesedés messzire kiemelte annak a kornak sokszor legegyszerűbb embereit. A kötelességtudás, a nemzet közjáváért lángoló buzgóság páratlanul nemes tettek fényes sorozatát hozta napvilágra és az egész nemzet csaknem kivétel nélkül versengett abban, hogy mi módon tegye nagygyá és szabaddá hazáját?

Pedig nehéz volt akkor jó hazafinak, nemeslelkű, igaz embernek lenni. Annyi volt a nemzetnek külső, belső ellensége, hogy alig tudta megszámlálni. Harczban állottak vele majdnem mind a más nyelven beszélő testvéreink, akik békésen együtt laktak vele évszázadok óta, harczban állott a szomszéd testvérország és harczban állott az a félelmetes északi nagyhatalom, amely a magyar nemzet leigázására ideküldte nagy hadseregét.

De a magyar nemzet nem esett kétségbe. Egyet tudott érteni a veszély idején és voltak a korszaknak nagy emberei, akiket a kor arra szült, hogy öbennük csucsosodjanak ki a nemzetet átható és vezérlő új eszmék. Volt a nemzetnek Kossuth Lajos, aki lángoló ékesszólással tudta érthetővé tenni az új eszmék követelményeit és szervezni tudta az országban a honvédelem munkáját. Volt Batthyányi Lajos, Deák Ferencze, Eötvös József és sok más nagy férfi, akik a polgári élet szervezésében segítettek. Volt Görgey Arthurja, Damjanich János, Bem József és sok más kitűnő hős katonája, akiknek keze alatt győzelemre gyakorlott honvédseregek termettek a Kossuth lángszavaira fölleskült újoncz seregekből és hogy akkor elbukott az eszme, a nemzeti szabadság eszméje, azt az északi kolosszusnak, az orosz nagyhatalomnak köszönhetjük, amely nagy hadaival honvédseregeink működését megbénította és nyomasztó hatásával vizálykodást idézett elő vezéreink között.

De ennek daczára majdnem mástól eszten-deig lobogott az a hatalmas fény, amely márczius 15-ikével kezdett a magyar nemzetnek világítani.

Ha pedig a mástól esztenő végén erőszakal ki is oltották azt a fényt, de nem lehetett többé a nemzet lelkéből kioltani annak forrását, amely annál mélyebben beleégett a szívek, lelkek belsejébe, minél nagyobb erőszakkal akarták azt onnan kiirtani.

A mi apáink és nagyapáink fényes jellemű hőstetteit és nagyságát nem tudták elfeledni az utánuk támadó nemzedékek.

Amit 1848 megtermett, de nem állandósíthatott, azt a nemzet bölcs vezérlet alatt lényeges részeiben elérte husz évvel később békés uton és azóta igazságos, jólétkü királyunk a magyar nemzetre bizta, hogy saját szándékai szerint boldoguljon.

A békességes haladás és fejlődés esztenői során ünnepegettük évről évre a nagy korszakot, márczius 15-ikét. Azt hittük már, hogy nem lesz többé olyan idő, hogy csak a legendákba való az a nagyratörés, az az áldozatkészség és lelkesedés, a mi az 1848 adiki időszakot jellemezte.

De a múlt esztenő nyarán arra ébredtünk, hogy ismét veszélyben van a haza, hogy egy balkáni erőszakos kis nép még a trónörökösünk

személyét sem kimélte, politikai fondorlat és orgyilkosság útján eltette utjából. A nemzet, bár látta, hogy szörnyű háboruba keveredhetik a szerbeket pártoló északi nagyhatalommal, nem riadt vissza a moszkovitizmus mindent elnyomó hatalmától, hanem a közös veszedelem pillanataiban nagyjai és vezérei félretéve minden vizsályt és pártoskodást, egy szívvel-lélekkel szava tak meg mindent, ami a nemzet és a testvérállam védelmére szükséges volt.

Nem láttuk 1848. márczius 15-ikét, de láttuk 1914. július 27-ikét és július 31-ikét; láttuk, hogy milyen lelkesen vonult hadba a nemzet fiatalága és fegyvergyakorlott férfinépe a király első hívó szavára s azt gondoltuk: ilyenformák lehettek azok a márcziusi napok is, amikor a magyar nemzet ujkori önérzete hajnalodott. És azt láttuk ebben, hogy 1848. márczius 15-ike szélesebb terjedelmet nyert, mert most az ország minden nyelvű népei a testvérállammal egyesülve, mint egy ember állottak föl veszélyeztetett nemzeti és állami létük védelmére.

S azóta is folytonosan láthatjuk, hogy az a lelkesedés nem volt szalmaláng, mert az óriási nehézségek, a sokszoros tulerővel vívott harcok és a kezdetbeli sikertelenségek nem vetették el sem a harcolóknak, sem az itthonmaradottnak kedvét a folytonos kitartástól. A magyar nemzet már nyolczadik hónapja hozza a nagy áldozatot: harczratermett fiai lelkesen nyomulnak előre és már nemcsak föltartják az ellenséget, de vissza is tudják nyomni, úgyhogy a győzelem kilátásaival harcolnak. Az itthonmaradottak szintén meghoznak minden áldozatot a harcolókért, amit kíván tőlük a haza.

Ez az általános, kitartó áldozatkészség a nemzet egyetértésében megtermi gyümölcseit.

A nemzet érzi, hogy ezeréves országának létalapjait kell most megvédenie a megsemmisüléstől, hogy meg kell újítani létének alapjait, hogy bizonyosságot kell tennie a világ népei előtt arról, hogy továbbra is életrevaló.

Ezt a bizonyosságot a mostani, világraszóló, európai államok és népek földindulásában nem adhatja meg másképen, mint áldozattal, küzdelemmel, szenvedéssel, fiainak vérevel és ezekben a szörnyű, borzalmas dolgokban kitartással. Mert sajnos, a háboru értelmetlen pusztítása a néptömegek földindulásában épen olyan megfoghatatlan előttünk, mint amikor egy virágzó vidéket látunk az elemi erők pusztításaitól hirtelen összeomolva, földulva. Ebbe bele kell nyugodnunk, mert ez a világ rendje és beláthatatlan időkig ilyen módja lesz az embertömegek és társadalmak új alakulási rendjének. Mint emberek, nem tehetünk mást, minthogy bizalommal megállunk a régi világrend romjain és igyekezünk emberi kötelességünket megtenni a nyomoruság és szenvedés enyhítésére és a magasba néző hittel igyekezünk a jövőt kiépíteni, ami fáradságos, de hálás feladat lesz majd a tőlünk nem függő rombolás és pusztulás után.

És amíg a rombolás, pusztulás és véres háborúság során kitartó lélekkel igyekezünk nemesen teljesíteni kötelességünket és meghozni a tőlünk telhető áldozatokat: addig méltán az a remény tarthatja bennünk a lelket, hogy a nemzet nem küzdött hiába, hogy nem hiába mentek a harczba testvéreink, fiaink vagy unokáink, hogy nem hiába áldoztunk vagyunkból, hogy nem hiába mondottunk le kényelmünkről, hogy nem hiába áldoztuk fel talán jobb falatjainkat a közért. A nyolczadik hónapja dúló világháboruban sok vér folyt el, sok testvérünket nem látjuk többé: de ezeknek hőiesen kiontott vére már jó reményt nyújt arra nézve, hogy az ellenséget visszazoritják vitéz hadseregeink, hogy győzni fogunk és nemzeti államunk létalapjait sikerül megmentenünk.

Hogy ez magában véve is nagy dolog, azt mindnyájan tudjuk. Tudtuk kezdettől fogva, hogy ellenségeink száma igen nagy és hogy ők erősek emberben és anyagiakban. Tudtuk, hogy nekünk a testvérállamon kívül csak a nagy német nemzet a biztos szövetségünk, tudtuk, hogy a megbirkózás munkája nehéz lesz és fárasztó és egy éven túl is elhúzódhatik. De Isten segítségével, a beléje vetett hittel és áldozatkészséggel ment bele nemzetünk az óriási munkába és amióta török testvéreink is mellettünk küzdenek: mindinkább megoszlik

az ellenség óriási hada és a mi munkánk nehézségei kisebbednek s a győzelem kilátásai a mi javunkra látszanak érní.

Nem szabad tulságos optimizmussal azt hinní, hogy most már gyerekjáték a háboru és ami hátra van, azt könnyen elvégezhetjük. Sok nehézség és erőfeszítés vár még reánk, de a győzelem kilátásai mindinkább fölteszik a cserkoszorut a vitéz kitartók fejére. Arról meg mi itthonmaradottak legyünk meggyőződve, hogy mérhetetlen fáradságot, áldozatot, küzdelmet végeznek a mi testvéreink ott a határokon és legyünk irántuk a legnagyobb megbecsüléssel és tisztelettel s ne sajnáljunk tőlük semmit, a mire szükségük van.

Eddig más célját nem is láttuk talán az óriási küzdelemnek, minthogy saját nemzeti létünket védelmezzük a moszkovitizmus mindent elnyomó hatalma ellen. Ez is nagy és szép cél, méltó a nemzeti öntudathoz.

Most, hogy a látóhatárunk tisztul és győzelmi kilátásaink új perspektívát nyitnak előttünk; egy európai hírű kiváló államférfiunk, a ki sohasem volt tulzó optimizmussal telve, fölveti a magyar nemzet elé azt a kérdést: mi csoda céljai lehetnek a mi bekövetkező győzelmünknek? Mert eddig nem gondoltunk másra, mint állami létünk biztosítására.

A győzelem járhat hódítással, területszerzéssel is, a mi nekünk nem volt a célunk soha. Most sem ezt tűzi ki elénk az illető kiváló államférfiu, mert a hódított területek idegen népsege mindig szálla maradhat a nemzet testében. Hanem azt mondja, hogy a mi nemzeti létünket veszélyeztető moszkovitizmust visszazoritthatjuk és legyőzhetjük, addig egyuttal a nyugati műveltséget is megvédjük Közép-Európában a keleti barbár veszedelem ellen.

Ebben a hadjáratban azonban távolabbi méltó célok kilátása is tárul elénk. Fölzabadíthatjuk esetleg a moszkovitizmus elnyomottjait: a lengyeleket, a finneket, az ukrainai nemzetet, a besszarábiai románokat, a szerbiai bolgárokat és albánokat és így újabb barátokat és szövetségeseket szerezhettünk nemzeti létünk biztosabb fejlődésének megalapozására.

Ilyen kilátásokkal folyik a nagy háboru reánk nézve ezután. Hogy mindezt elérhetjük-e most? azt nem tudhatjuk.

De ha egynehány elnyomott nemzet fölzabadul az igából a mi győztes fegyvereink nyomán, akkor a világszabadság ügyét is szolgálják hőseink, akik méltók lesznek 1848 márczius 15-ikéhez és méltók lesznek a világszabadságért rajongó újabb Petőfi lantjára.

Délután 3 órakor a vármegyei székház dísztermében ünnepeltek a város közmívelődési körei: a *Vármegyei Kaszinó*, az *Otthon-kör*, a *Polgári Olvasókör* s a *kath. Olvasókör*. Itt is a himnusz és a szózat volt az énekrész, az ünnep magvát dr. *Veress Samu* nyug. főgimnáziumi igazgató nagyszabásu ünnepi beszéde alkotta, a melyet a jelenlévő hölgyek, megyei, állami és városi notabilitások és szépszámu hallgatóság nagy figyelemmel és tetszéssel hallgattak. — A beszéd így hangzott:

„Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Márczius a rügytakadás hónapja — s ujjaszületik akkor a lélek is. Mert, amint a természetben enyhe szellők fuvalmára megindul az új életerő: ép úgy az emberi lélek is, kiszabadulva a hosszú tél borus hangulatának börtönéből: szárnyakat ölt s keresi a friss levegőt, a napsugárt — a szabadságot.

Az ókori Rómának örökre emlékezetes napja fog maradni az a márczius, midőn a Brutus és Cassius tüzelkező kisugárzó erők összetörték a zsarnokság lánczait s az ujkori művelt népek történetében is ez az az emlékezetes időpont, mikor a hosszú, csaknem lethargikus álomba sülyedt lelkek a tavaszi napsugár első csókjára gátat vetettek az évszázadok óta mindig merészebbé váló absolut uralom törekvéseinek.

De a márcziusi napoknak oly fenséges s oly mélyreható mozzanatai soha egy nemzet élettörténetében sem voltak, mint a magyaréban. Mert az a szabadság, melyről Brutus álmodozott,

az az egyenlőség, melynek hite egy Rousseau, majd egy Danton és Sz Juste koponyájában fogamzott meg, az a testvériség, melyet a költői lelkű Desonoulius Camill oly szent lelkesedéssel hirdetett: elvesztek abban a vérözönben, melyet a létökért való küzdelem fakasztott; azok a márcziusi eszmék azonban, melyek magyar földön, magyar szív talajában keltek új életre: ujja teremtettek egy nemzetet s ennek kebelében új világszemléletet, új civilizációt, új kulturát s egy szilárdan megalapozott új politikai ezredév törhetlen hitét oltották.

Tisztelt ünneplő közönség! Midőn azon reám nézve megtisztelő feladatra vállalkoztam, hogy a mai napon, mint az államfenntartó eszmék születésének 67-ik évfordulóján, az önök lelkét az emlékezet szárnyain visszavezesse politikai multunk eme legszentebb hagyományaihoz: a márcziusi eszmékhez: mélyen érzem a feladat súlyát, mert a lelkünk nehezedő jelenlegi viszonyok inkább arra kényszerítenek, hogy a fényt, a dicsőséget ne a multban, az üstökös-ként eltűnő ragyogó emlékekben keressük, hanem a mai napok titáni küzdelmeiben, midőn Albinu partjaitól a Terek és Kuma összefolyásáig százezrek halálhőrgése s milliók tusája tartja lázas izgatottságban a lelkeket. Attól tartok, hogy amidőn föllebbentem azt a fátyolt, melyet kenyérkereső munkánk gondjai szőttek a mult emlékei fölé, hogy ne férdőzék azokhoz semmi por, semmi szenny, még a napi foglalkozások közben felkorbácsolt indulatok fertőző gondolata sem: ettől az ünnepélyes pillanattól elvonja lelkünket egy aggodalom, mely hónapok óta odatapasztotta tekintetünket arra a másik fátyolra, mely a jövődőt takarja el szemünk elől. Óh mennyire sajnátságos nemzet vagyunk mi magyarok! A multért tudunk lelkesedni, tudunk hála ünnepet ülni s nagy lelki gyönyörűséggel megemlékezni a nagy eszmékről s azok halhatatlan képviselőiről; de igazán élni s ha kell, meghalni is: csak a jövőért vagyunk képesek.

A magyar nemzetnek e pszichologiai vonása a jelen pillanatokban nagyon is érthető. Hisz minden földi kincsünket a haza oltárára tettük le — a jövődőért, minden áldozatot meghoztunk, minden szenvedést elviseltünk a jövődőért; és nincs közöttünk senki, akinek lelkéből legalább egy-egy darab ott ne lobogna a Kárpátok hótakart bércein, hogy lángjával melengesse a jövődőért küzdő gyermekeinket, kik az ifjúkor gondtalanságából, a társadalom becéző szeretetéből a haza hívó szózatára kilépve, immár félistenökké váltottak a mi szemünkben.

Hát nem ismétlődött-e meg az a nagy márczius, amikor újra talpra állott a nemzet? amikor felséges királyának szavára millió meg millió szívben keltek visszhangra a magyar Tyrtaeus lángoló szavai: „Schonnai bitang ember, ki most ha kell, halni nem mer! Kinek drágább rongy élete, mint a haza becsülete!” Hát nem az a lélek, nem az a szellem, nem azok az eszmék öltöttek e újra életet ma, melyek a 67 év előtti márczius égboltozatán ragyogtak? Hát nem azon magvaknak gyümölcse-e ez a mai világrengető korszak, melyeket apáink, e mesébe illő hősök akkor elültettek...?

És terméketlen talajra vagy kösziklára hullott-e ama nagy eszmékből csak egyetlen mag is? Van-e korlátja a gondolat szabadságának...? Tesz-e különbséget a törvény ember és ember között...? Nem találnak-e megértésre és testvéri szivre egymásban mindazok, kik azon szent elhatározással lettek e hon polgárai, hogy itt élni s halni kell...?

De midőn feladatom sulya alatt vergődöm, engedjék meg nekem, hogy egy pillanatra helyzetemen könnyítsek az által, hogy nem mint historikus, hanem azon a módon, a mint a történetíró szokta — tehát minden szónoki illuzió mellőzésével — nyugodt tárgyilagossággal egy futó pillantást vessek azokra az eredményekre, melyeket a márcziusi eszmék szültek társadalmi és politikai életünk utóbbi 67 esztendeje alatt.

Magyarország alkotmányos királyság, de alkotmányja 48 előtt: rendi alkotmány volt.

A márcziusi eszmék hatása alatt azonban az ezer éves rendi alkotmány helyet ad a népképviselési rendszernek, melynek 67 év alatti belső fejlődése a nemesi előjogok és kiváltságok fokozatos feláldozásával, eljuttatta nemzetünket

arra a teljes politikai érettségre valló erkölcsi magaslatra, melyen a nemzet-alkotó elem minden számottevő tényezőjének részt adott a haza sorsának intézésében.

Oly vívmány ez, mely nemcsak egy örök erkölcsi igazságot foglal magában, de kézzelfogható eredményét is annak, hogy a haza hívó szavára a hazátlanoknak gunyolt jog nélküli, munkás osztály ezrei fogtak fegyvert a haza védelmére. És hogy ez mit jelent akkor, mikor „mindnyájunknak el kell menni”; felesleges bővebben megmagyarázni.

De van még egy másik, a jogegyenlőséggel azonos rangu s ép oly fenséges eredménye is a márcziusi eszmék hatásának: a népek testvérisége. Magyarországon sok millió nem magyar ajku polgár él, kik a nyelv- és hitbeli rokonság alapján a multban kifelé gravitáltak. Ez idegen nyelvű népekkel szemben az egységes magyar állam eszméje örökös féltett kincs volt s nem egyszer keltette fel az aggódó magyar honfi lelkében azt a gondolatot, hogy egy európai háboru esetén a magyarság saját hazájában is magára marad. Nem így történt. Az aggodalom eloszlott, mert az a szeretet, melylyel az uralkodó erősebb fél keblére ölelte és testvérévé fogadta a kifelé gravitáló nemzetiségeket, életre keltette az ő lelkükben is szunnyadó rokonérzelmeiket s a most folyó népek csatája lett kézzelfogható bizonyossága annak, hogy a hármás bércz és négy folyó völgyeiben élő román, horvát és tót honfitársaink ép oly lelkes hivei a magyar állameszmének, mint a magyar.

A márcziusi eszméknek e valósággá vált eredményei nélkül vajjon lehetséges lett volna-e az, hogy elfogadhassuk ugyszólván egész Európa kihívását s diadalmasan ellentállhassunk oly ellenséges áramlatoknak, melyek előzőnléssel s később teljes megsemmisítéssel fenyegették meg hazánkat? És a mikor ama nagy kiindulási pont naptári évfordulóján állunk, bármily kíváncsisággal óhajtanók legalább egy pillanatra föllebbenteni azt a fátyolt, mely mögött a közel jövőnek képe rejlik: vajjon nem legszentebb erkölcsi kötelességünk-e mindenek előtt azokra a magasztos pillanatokra gondolnunk, melyekből ezek az eredmények születtek...? Vajjon mivé sülyedt volna hazánk a testvériség érzelmein alapuló magyar állameszme megszilárdulása nélkül, ha ebben a most folyó nagy világháboru küzdelemben a nemzetiségek, mint egy nem egységes haza jogtalan polgárai faj- és hitbeli rokonaiknál keresték volna azt a testvéri védelmet, melyre isteni s általános emberi törvények alapján igényt tartanak?

És hol tartanánk a civilizáció országutján, ha ugyancsak a márcziusi eszmék hatása alatt létrejött sajtótörvény meg nem állapítja a gondolatszabadságot, mely ama nagy pillanattól kezdve korlátokat nem ismerve, mohó lélekkel száguldott végig a nemzeti kultúra virágos mezőin...? Ez a nagy lelki szabadság hozta létre a népoktatási törvényt, ez fektette uj alpra az egész művelt világ által helyesnek ismert honvédelmi rendszert, vallásszabadságot, közteherviselést, melyek egytől-egyig örökbecsű tényezői annak a pozíciónak, melyet az egységes magyar nemzet a világ művelt népei sorában elfoglal és tényezői annak a szent bizodalomnak, mellyel szemünk a közel jövőtől eltakaró fátyolra tapadnak.

Ime, tisztelt ünneplő közönség, a jelen politikai helyzetnek oly tényezőit ünnepeljük, melyek nélkül még csak elképzelnünk sem tudjuk azt az állapotot, a melybe juthattunk volna, ha a gondviselés a márcziusi eszméket nem kelti uj életre elődeink lelkében, s ha az utódok nem istápolják vala szent lelkesedéssel évről-évre, nemzedékről-nemzedékre a 48 iki márczius örökbecsű hagyományait.

E pillanatban két kétségbevonhatatlan ténynek eredménye áll előttünk. Egyik az a kulturális színvonal, mely a közműveltségben való előhaladásunkat jelöli meg, s a mely egyuttal fokmérője a magyar nemzet erkölcsi értékének. E színvonalon felül a tudomány és a művészet már bevégezte az ő különleges előkészítő hivatását s alkotásait az örök életnek szánta. Kulturánknak ez a színvonala szükségképen azt a hitet kell hogy felébressze mindnyájunk lelkében, hogy az a nép, mely fel tudott emelkedni az örök szép s az örök igazságok magaslatáig s ez eszméket alkotásaiban kifejezésre is tudja

juttatni: máris rászolgált az örök élet pálmájára.

A másik kétségbevonhatatlan tény: a nemzet erejének öntudata.

E pillanatban egyfelől érzelmeink nemes tisztasága a márcziusi eszmékkel szemben, másfelől jelen ünnepélyünk komoly fensége, de mindenek felett az az erkölcsi kötelesség, hogy a jelenlegi nemzeti együttérzés harmonijába disszonáns hangot ne vegyítsünk: megtiltják azt, hogy a lefolyt félszázad politikai küzdelmeit kritikai szemekkel tekintsük át. De a hosszú, elkeseredett, s nem egyszer a késhegyig menő belső küzdelmek az elvek tisztázására, a politikai irányok kialakulására, a nemzeti erőket folytonos ébrentartására és egyesítésére, jótékony hatást gyakoroltak s mint előttünk fekvő eredmények, nem is igényelhetik a kritikai megálapítást.

Az eredmények azonban áttekinthetők, s azokból megállapítható az, hogy a szabad eszméktől áthatott nemzeti lélek megtisztult ama merevségektől, melyek politikai tekintetben európai értelemben vett kifejlődésének útjában állottak s az a nézőpont, melyre lassanként fel emelkedett: a nemzet és király közötti teljes egyetértésre vezetett. Viszont az a tapintatos és nemes magatartás, mellyel az uralkodó is sietett magyar nemzetével egyetértésre jutni s annak aspirációit méltányolni: a természet örök törvényei szerint szülte meg azt a szeretetteljes jó viszonyt, mely páratlanul áll a népek történetében.

Ez eredmény a márcziusi eszmék alapigazságait szankcionálja ősi alkotmányunk mindkét tényezőjének: a nemzetnek és királynak részéről s így az egyoldalúság vádjától mentesen, forrását képezi a nemzeti erőnek. Mindaz, amit e nemzet az utóbbi fél száz év alatt produkált közéleti működésében: ama két tényezőre vihető vissza, mint forrásokra: a gondolat szabadságára s a politikai kiegyezés tényére, mint a márcziusi eszmék szellemének konzekvenciájára. Ezek összességében van a mi egységes nemzeti erőnk, melynek tűzpróbáját a jelen napokban éljük át.

Igen tisztelt ünneplő közönség! Bármennyire óhajtanám is, hogy jelen hazafias ünnepélyünk fenséges pillanataiban szívünk csak azzal az áldó kegyelettel legyen megtelve, mellyel megemlékezünk ama mozzanatokról, melyek a magyar nemzetet a világtörténetet csináló nemzetek sorában annyira kimagasló posztícióba helyezték: lehetetlen átsiklani ama kapcsolat fölött, mely a 48-as vívmányok s az 1915. évi következmények között létezik.

Messze idegenből átnyuló alattomos kezekkel akarták szétvágni közöttünk a testvériség lánczait, csorbát akartak ejteni ősi birtokunk integritásán, orgyilkos támadást intéztek trónunk örökösére, hogy a kívülről felénk szórt gunyt és megalázást a nemzeti becsület arczülütésével tetőzzék: ily előzmények után, esoda-e ha a nemzet most már királyával szívből-lelekben és akaratban összeforrvá, ismét talpra állott, hogy elnémitsa a gunyt s megtorolja a sérelmet? Hisz csak egy hitvány féreg lett volna a nemzet erkölcsi felháborodása és haragja előtt a nyomorult sértegető, melyet egy lépéssel eltaszhatott volna a magyar birodalom népeinek összeforrt egységes ereje, ha annak a hitvány féregnek erkölcsileg nem indokolható védelmet és támogatást nem nyújt a világ számbelileg legnagyobb katonai állama, de e nemtelen politikai tény ép oly erkölcstelen indokolással akcióba kényszerítette Európa csaknem összes hatalmaságait az igazság alapján álló közép-európai hatalmak ellen és nyakunkba zudítottak egy oly háborut, mely úgy méreteiben, mint áldozatainak nagyságában s a felidézett pusztulás és nyomor beláthatatlan terjedelmében, az anyagi kár számokban ki nem fejezhető roppant összegében páratlanul áll a világtörténelem összes népiháborui között. Lábunk alatt megmozdult a föld, fejünk felett reszket a levegő s a tenger hullámai ezer meg ezer holttestet sodor-nak partjaikra. És a pusztulás e chaoszában ott ontja drága vérének a magyar is a küzdelem legelső soraiban, többé már nem csupán a megsértett nemzeti becsületért, hanem a lélelért. E harc reánk, magyarokra nézve, az élet és halál harca, a lét és nemlét kérdése, mert állami függetlenségünk, alkotmányos szabadságunk, nemzeti nyelvünk és kulturánk, vallásunk és

ezivilizált világnézetünk függ a háboru szerencsés vagy szerencsétlen kimenetelétől. Tehát mind az, amit a 48 iki márczius alkotott s amit a 67-iki kiegyezés szentesített.

Ezért nem tudunk mi azokra a márcziusi nagy alkotásokra visszapillantani anélkül, hogy lázas kíváncsisággal reá ne vetnők tekintetünket arra a másik fátyolra, mely a közel jövőtől takarja el szemünk előtt. Ezért epedez ma százazrek ajakán buzgó imádság, hogy a Gondviselés gyujtsa föl mindnyájunk lelkében azt a prometeuszi szikrát, melynek fényénél legalább egyetlen sugarát megláthatnók a jövődőknek.

Én rendületlenül bizom az igazság diadalában és hiszek a Gondviselés kötelességében. És e pillanatban úgy tetszik nekem, mintha ez a szent bizodalom és hitem a próféta ihletét hintené lelkembe, mintha látásokat látnék...! És látom ellenségeink millióinak derekát megtörni... és látom, hogy Európa felett a nap vérré változik... látom a fenhéjazó büszke sas-keselyűket szárnyaszegetten hullani alá... és látom, hogy a holt testeken át fújó paripák szá-guldanak a kivított győzelemre... és szó-zatot hallok: győz a magyar, éljen a szabadság! Lelkem előtt egy pillanatra föllebben a jövődők fátyola — és mögötte fény... fény... fény...!

A katonaság és a tavaszi gazdasági munkák.

A most folyó nagy háboru valósággal azt a kötelességet rózza a nemzetre, hogy egyik kezével a fegyvert forgassa, a másik kezével pedig jusson ideje arra is, hogy a kenyéradó földet megmunkálja. A most folyó nagy nemzeti erő-feszítés igen sok javakorbéli munkaerőt vont el a gazdasági munkától. Mivel a haza védelmének igen fontos érdeke az is, hogy a mezőgazdasági termelés meg ne akadjon, sőt lehetőleg fokoztassék, a kormány oly megegyezésről gondoskodott a közös hadügyminiszter ural, hogy a hadbavonult gazdáknak és munkásoknak, amennyiben ezt a hadviselés érdekei lehetővé teszik, 14 napig terjedhető szabadság engedélyeztessék a sürgős tavaszi munkák, tehát a vetési és szőlőművelési munkák elvégzésére.

A honvédelmi miniszter idevonatkozó rendelete szerint a szóban levő szabadságot első-sorban a mezőgazdasággal foglalkozó katonák, az önálló mezőgazdák, illetőleg hozzátartozóik, a mezőgazdasági munkások, a szőlőbirtokosok és a szőlőművelési munkások kapják. Szabadsá-golthatók ezek akkor is, ha mint sebesült vagy beteg lábadozók már alkalmasak az említett munkák elvégzésére és e munkák nem akadályozzák meg őket a hadiszolgálatra való alkalmasságuk visszanyerésében. Beteg és kórházi ápolás alatt álló legénység szabadságot nem kaphat.

Természetes, hogy nem kapnak szabadságot a harcvezetésben levő katonák, hanem csakis a harcvezetés kiegészítésére rendelt póttestekben (pótszázad, póttüteg stb.) szolgálók. Szabadsá-goltatásukat csak az illető katona személyesen kérheti a póttest parancsnokánál. Kérvények benyújtásának nincs helye. A honvédelmi miniszteriumhoz benyújtott eféle kérvények figyelembe nem vétetnek.

A szabadságolás helyét és idejét illetőleg a honvédelmi miniszter szóbanlevő rendelete úgy intézkedik, hogy mindenki abban a községben kapjon szabadságot, a hol a legutóbb gazdasági vagy szőlőmunkát végzett. A szoros értelemben vett harctérrel szomszédos vidékekre nincs szabadságolásnak helye. Tehát az ország északi vidékén nem kaphat senki szabadságot a Máramarossziget, Munkács, Ungvár, Homonna és Eperjes vonaltól északkeletnek fekvő területekre, délen a Dunától és a Titel-Berzava folyó vonaltól északra.

A szabadságolás idejének kezdetét úgy tervezte a honvédelmi miniszter rendelete, hogy

az a budapesti, pozsonyi, temesvári hadtestek területén márczius 10-én, a kassai és nagyszombeni hadtestek területén pedig márczius 20-án legyen, illetve az északi és hegyvidéki vármegyékben két héttel később. Ez a rendelkezés módosított. Tekintettel a beállott téli időjárásra a kormány úgy határozott, hogy a tavaszi munkákra való szabadságolás kezdete elhalasztassék. Ez új határidőről a kormány külön fogja a törvényhatóságokat értesíteni.

Az illető katonai parancsnokságok minden egyes község előljáróságának és minden fősolgabírónak megküldik az oda szabadságolt katonai legénység névjegyzékét. A járási hatóság ennél fogva tudni fogja, hogy valamely községben van-e munkásfelesleg és ezt a munkaerőben szegényebb községekbe irányíthatja. Másrészt úgy neki, mint a községi, illetve városi hatóságnak kötelessége a csendőrség és rendőrség igénybevételével ellenőrizni azt, hogy a szabadságoltak azt a munkát, melyre szabadságot kaptak, tényleg végzik-e. — Akik nem dolgoznak, azokat a csendőrség segélyével visszaküldik a csapatjukhoz.

A sürgős tavaszi munkák beálltával tehát jó lesz minden gazdának, akinek munkásra van szüksége, elnézni a község házára, illetve a városházára megtudni, kik és hányan kaptak a gazdasági munkások közül tavaszi szabadságot.

Az egyénekenkénti szabadságolásokon kívül 20 katonából álló munkáscsoportok is fognak alakítani, melyek erélyes és megbízható altiszt vezetése alatt a községeknek és egyes földbirtokosoknak rendelkezésre bocsátatnak a sürgős tavaszi munkák elvégzése céljából.

Az ily munkáscsoportok kirendelését már kérni kell.

A kérvényt ahoz a legközelebbi katonai állomás parancsnoksághoz kell intézni, a hol a póttest van. A kérvényező földbirtokos a kérvényét láttamoztassa a községi előljárósággal, illetve a városi hatósággal és azután juttassa a járási fősolgabíróhoz, a ki a kérvényező által és esetleg az egész járás területén szükségelt munkáscsoportok kirendelése iránt azonnal, esetleg táviratilag is, az illetékes állomásparancsnoksághoz fordul. — A munkáscsoportok nemcsak egyes birtokosok, hanem a községi előljáróságok rendelkezésére is bocsátatnak, egyrészt a községi tulajdonban levő földek, másrészt a harctéren levők földjeinek megművelésére, ha a szükséges munkaerő hiányzik.

Az ily munkáscsoportok átengedése iránti kérvények már most is benyújthatók, mert csak hasznos, ha a járási hatóságok a sürgős munkásszükséglet iránt sürgősen tájékoztatnak és a katonai póttestek parancsnokságával mentő-előbb közlik a dolgok állását.

A munkáscsoportok elszállásolása és élelmezése a munkáscsoportot igénybevevő község vagy földbirtokos terhe. A munkaadót azonban megilleti az alkalmazott katonák élelmezési pánze, melyet a csoportot vezető altiszt nyugta ellenében kifizet. A munkaadó köteles a katonáknak a helyi szokásos napszámot adni. Az utazási költségek a munkaadót nem terhelik.

A községi előljáróságoknak és városi hatóságoknak kötelességük, hogy a gazdákat a szokásos módon hívják fel munkásszükségletüknek bejelentésére. — A bejelentések összeírása alapján azután kötelességük tájékoztatni a szabadságolt katonákat arról, hogy hol kaphatnak munkát, a munkaadókkal pedig közölni, hogy a munkás katonák közül kik állanak rendelkezésre.

E rendelet okos és lelkiismeretes végrehajtása nemcsak a most beálló tavaszi munkák szempontjából fontos, hanem a további sürgős

gazdasági munkák elvégzése szempontjából is. Háborus szolgálatban levő katonák rövid idejű munkára való szabadságolása terén gyakorlati tapasztalataink még nincsenek.

A honvédelmi miniszter szóban levő intézkedése e téren az első lépésnek tekintendő s nemcsak a hatóságoknak, de a gazdáknak is oda kell hatni, hogy ez az intézkedés értékes alapja legyen a továbbiaknak s hogy a hadbavonult gazdasági munkaerők ilyen kihasználása az esztendő többi sürgős munkaszakaiban a lehető legkevesebb nehézséggel és akadálylyal legyen foganatosítható.

Ki kell még emelnünk, hogy a honvédelmi miniszter szóban levő rendelete különös gondjába is adja a munkás katonákat a közhatalóságoknak, mikor kötelességüké teszi, hogy a szabadságolt munkás katonákat a szabadság ideje alatt úgy a munka szerzésében, mint a vállalt munka teljesítésénél és a szerzett jogoknak esetleg szükségessé vált megóvása érdekében teljes jóindulattal és méltányossággal támogassák.

Az országnak mindenesetre nagy érdeke, hogy a hadviselés gondja és a mezőgazdaság munkásszükséglete lehetőleg összhangba hozassanak s hogy a hazai föld védelmezőinek módja legyen a föld megművelésében is annyi részt venni, amennyit az élet-halál küzdelem egyetlen főcélja lehetővé tesz.

Pénzintézetek közgyűlése.

A Rimaszombati Takarékpénztár — az Osztrák Magyar Bank mellékhelye — vármegyénk e régi jóhírű és tekintélyes pénzintézete f. hó 18-án tartotta évi rendes közgyűlését élénk érdeklődés mellett.

A közgyűlésen mintegy 45 részvényes jelent meg háromszáznál több részvény képviselőiben. Szabó Károly dr. igazgatósági elnök üdvözölve a megjelenteket, megállapította a közgyűlés összehívásának szabályszerű voltát és a határozatképességet, a jegyzőkönyv vezetésére felkérte Fényes Sándor vezérigazgatót s a közgyűlés vezetésére elnökként ajánlotta Bodor Istvánt, kit egyhangulag megválasztottak e tisztre.

Bodor István tőle megszokott ékesszólással üdvözölte a közgyűlést, megköszönte a bizalmat, a jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Kármán Aladár, id. Rábely Miklós és Matolcsy Pál részvényeseket kérte fel, azután megemlékezett az igazgatóság szerencsés választásáról, mellyel Fényes Sándort a vezérigazgatói állásra meghívta, majd elparentálta Institoris Endre igazgatósági és dr. Gyürky Pál felügyelőbizottsági tagot: azután az elismerés meleg hangján emlékezett meg Eperjessy József intézeti főtisztviselőről, ki 25 év óta működik a pénzintézetnél mint kiváló buzgó és megbízható tisztviselő s az érdemes férfiut a közgyűlés nevében meleg szívekkel üdvözölve, további működésére áldást és szerencsét kíván. Lelkes éljenzés kísérte szavait, mire Fényes Sándor vezérigazgató felolvasta az igazgatóság, Percz Samu pedig a felügyelőbizottság jelentését.

Az igazgatóság jelentéséhez Süteő István és Benyo László szóltak; előbbi egy pontra felvilágosítást kért, melyet a vezérigazgató nyomban megadott, utóbbi kevésnek találta az osztalékot s ezt hosszasan indokolta. A vezérigazgató, Süteő István, dr. Weinberger Rezső, dr. Kovács László szólaltak fel s igyekeztek megnyugtanni Benyo Lászlót s azon indítványától, hogy az osztalék 30 korona helyett 50 koronára emeltesse, eltéríteni. Miután azonban a felszólaló ragaszkodott álláspontjához, szavazásra került a sor s a közgyűlés a Benyo László kivételével magáévá tette az évi zárszámadást, a mérleget jóváhagyta s az igazgatóság és felügyelőbizottság javaslatait elfogadta s a felmentvényt megadta. Az osztalék eszerint 30 korona s a múlt évi átvittel együtt 81333 korona tiszta nyereségből a tartalékok bőséges dotálása s a jótékony célra kiutalt összegek után 19837 korona 73 fillér vitetik át az 1915. év számlájára. — Dr. Bleier Leó jóté-

kony célra való adományozás iránt tett javaslata az igazgatóság hatáskörébe utaltatott.

Az igazgatóságból kilépő Dapsy József, dr. Löcherer Tamás, dr. Baksay Dezső és Tóth Béla egyhangulag újra megválasztottak, valamint a felügyelő-bizottság tagjai is: Bodor István, dr. Institoris Endre, Lengyel György, Percz Samu és dr. Veress Samu egyhangulag újra megválasztottak.

Napibiztosok lettek: Baksay István, Benyo László, Cseh István közgyám, Cseh János, dr. Eszenyi Gyula, Gasko János, Jaczkó Pál, dr. Kármán Aladár, Kerekes Dezső, Koreny Pál, Kovács István, Lengyel Iván, Lengyel Pál, Lévai Izsó, Loysch Ödön, Matolcsy Pál, Pitta Vilmos, id. Rábely Miklós, Schulhof Pál, Simon Mihály, Szabó József nyug. pénztárnok, Szabó József mézárós, Szoyka Pál, Szügyi Zsigmond, Törköly József, Török Pál, Varga István, Varga Lajos.

Az alapszabályok módosítása is felvetetett a tárgysorozatba, azonban az előirt számban nem voltak képviselve a részvényesek, s így a módosítás április 29-én tartandó közgyűlésen kerül tárgyalásra.

Végül dr. Veress Samu a közgyűlés köszönetét tolmácsolta a gyűlésen pártatlanul és rátermettséggel elnöklő Bodor István előtt s ezzel a gyűlés véget ért.

A gömörmegyei Nép- és Iparbank saját helyiségében folyó hó 23-án d. e. 9 órakor s a gömörmegyei Takarékpénztár és Hitelbank szintén saját helyiségében folyó hó 24-én d. u. 3 órakor tartja évi rendes közgyűlését.

Hangverseny.

Lapunkban két ízben is irtunk arról, hogy az itt levő 5-ik cs. és kir. gyalogezred kötelékébe tartozó kiváló zenei erők bevonásával célszerű és hasznos volna jótékony és hadicélok javára hangversenyeket rendezni. Olyan kitűnő szervező és művészi képességű férfiú, mint a katonai zenekar főnöke: Hoffmann Ferencz karmester ilyen zenei estélyek rendezésére valóban hivatott és az első — mult szombaton — megtartott koncerten meggyőződhetünk arról, hogy ami javaslatunk tényleg figyelemreméltó volt és fáradsággal és jóakarattal keresztül is vihető.

De kezdjük az elején s mutassuk be azt a szép képet, melyet a vármegyeház nagyterme folyó hó 13-án szombaton estefélén nyújtott. Már 1/2 óra tájban gyülekezett városunk intelligens közönsége s a katonai tisztikar és 6 órakor már megtelt a nagyterem s Knapp százados a távollevő ezredest helyettesítő parancsnok Kubinyi Géza főispán Vöröskereszt-egyleti elnökkel együtt figyelmes körültekintéssel töltötte be a házigazda szerepét. Mint rendező segédkezett Fodor Zoltán kir. törvényszéki bíró, ki a magára vállalt feladatot teljes megelégedésre töltötte be.

Hat órakor a főispáni lakosztályból bevonult a védnöki kar fényes és nagyszámú suite-vel. Kubinyi Gézáné, Lukács Gézáné, Samarjay Jánosné, a három lady, kik egyszersmint a Vöröskereszt-egylet vezetőségének tagjai, nyitották meg a bevonulók diszes sorozatát s az első sorokban helyet foglaltak. — Aztán csakhamar megkezdődött a concert, melyen mindvégig meglátszott a katonai vezetés és rendezés, mert teljesen programmszerűen, pontosan és példás rendben folyt le.

Az első szám dr. Mihalik Dezső által elmondott s lapunk mult számának tárczarovatában közölt prológ volt, melyet nagy figyelemmel hallgattak s a szerző előadót lelkesen megénezték. — Utána következett Kéler Béla: Nyitány „II. Rákóczy Ferencz” drámából; előadta Hoffmann Ferencz karmester vezetése mellett a cs. és kir. 5-ik gyalogezred zenekara. — Alig néhány hét alatt szervezte a zseniális karmester ezt a zenekart, melynek itju tagjai is kiváló képzettségről tettek tanúságot s vezetésük, fegyelmezettességük, összjátékuk kitűnő.

A következő szám Májor Ferencz főhadnagy éneke volt. Zenekari kíséret mellett Puccini „Bohème” jéből, majd Leoncavallo „Bajazzo”-jából adott elő gyönyörű áriát. A rokonszenves megjelenésű főhadnagy hangja kellemesen csengő, előadása érzésteljes, színes s a közönség élvezettel hallgatta a hatásosan előadott darabokat.

A gondonkának egyik mestere váltotta fel

a podiumon a főhadnagyot. *Radó Pál* hadnagy a *Gláncz* Sándorné díszkrét zongorakísérete mellett *D'Ambrosio* „*Sicilienne*”, majd *Popper* „*Nocturne*”-jét s közkívánatra ráadásul *Schubert* „*Träumerei*”-ét játszta el gordonkán. A tehetséges fiatal ember játékában sok és mély bensőség s nagy zenei tudás nyilvánult meg, úgy, hogy méltán megérdemelte a lelkes tapsokat.

A következő vonós négyes, mely *Beethoven* darabjait kitűnően interpretálta, méltó figyelmet és általános zajos tetszést aratott. *Hoffmann* Ferencz karmester a primhegedűn, *Szádló János* a katonai zenekar egyik fiatal tagja a secondhegedűn, dr. *Záthureczky* Adolf itteni ügyvéd s jóhírű muzsikás a brácsán és *György* Lajos mérnök, itteni koncertjeinkből régóta ismert kitűnő zenész gordonkán játszott. A vezetés és összjáték precíz, gyönyörű volt; külön-külön is mindegyik mestere a maga „zene-szerszám”-jának s az ensembleben minden legfinomabb árnyalata az előadott számoknak érvényesült; meglátszott, hogy a betanítás s a kar fegyelmezése mesterei kezében volt a *Hoffmann* karmester kezében, ki a quartetben s később önálló hegedűszámában is beigazolta, hogy nemcsak a dirigens pálcát kezeli kiváló hivatottsággal, de a hegedűvonót is. Mert az élénk tetszéssel kísért vonós négyes után *Hoffmann* Ferencz karmester a *Hoffmann* József őrmester kitűnő zongorakísérete mellett hegedűn *Vieuxtemps* „*Ballade et polonaise*” című darabját játszotta el általános figyelem és tetszés mellett valóságos mesterien. A gyönyörű játékot szinte áhitattal hallgatta a közönség s lelkes, szünni nem akaró tapsvihar jutalmazta meg a zseniális előadót, ki egy ráadásal is szolgált.

Miután ismét *Mayer* Ferencz főhadnagy szép előadásában gyönyörködtünk, *Rédlich* Hugó hadnagy discret és szabatos kísérete mellett magyar műdalokat adott elő érzésteljesen, bensőséggel. Különösen tetszett a „*Farsang után*” és „*Négy fekete ló*” hangulatos, szép műdalok nagyhatású előadása.

Elhallgattuk volna akármeddig a szép dalokat, de a katonai rend és pontosság szerint 8 órára be kellett fejezni az estélyt, s utolsó volt a zenekar által *Hoffmann* Ferencz karmester vezetésével előadott diszinduló: *Fusik* „*Il Gladiatore*” címmel, melynek kitűnő előadásával az estély véget ért.

Kiváló elismerés és dicséret illeti meg *Hoffmann* karmestert, ki a siker érdekében jelentős munkát végzett, s ki szívesen vállalkozott a jótékony cél érdekében való működésre. Ugy halljuk, hogy tervbe van véve több ilyen zeneestély rendezése.

Hirek és vegyesek.

A miniszter köszönete. A vallás- és közoktatási miniszter rimakokovai *Knöpfler* Károly nagybirtokos és gyáros, rimakokovai lakosnak a rimakokovai állami elemi népiskola tanulói javára 12000 korona tőkével tett alapítványáért köszönetét nyilvánította.

Kinevezés. A vallás- és közoktatási miniszter *Szabó-Patay* József dr. magyar nemzeti muzeumi fizetés nélküli segédőrt, *Szabó* József helybeli tekintélyes mészáros iparos polgártársunk s polgári olvasókör elnök derék s kiválóan képzett fiát fizetéses muzeumi segédőrré nevezte ki.

Előléptetés. A vallás- és közoktatási miniszter *Füzessy* Árpád budapesti gyógypedagógiai tanítót, kinek ügyes tollából lapunkban több érdekes tárcát közöltünk, jelenlegi minőségben való meghagyás mellett a X. fizetési osztály 3-ik fokozatába léptette elő.

Hősök jutalma. A király az 5. cs. és kir. gyalogezrednél szolgálatot tevő s most városunkban tartózkodó *Vida* Lajos nagyváradi prefektus, tart. tábori lelkésznek az ellenséggel szemben tanusított kitűnő és önfeláldozó szolgálatai elismerésül a lelkészi érdemkereszt 2-ik osztályát a fehér vörös szalagon adományozta. — Ugyancsak az ellenséggel szemben tanusított vitéz magatartása elismerésül a király dr. *Kalocsay* Géza 5. cs. és kir. ezredbeli tartalékos segédorvosnak, ki ez idő szerint szintén itt tesz szolgálatot, a „*Signum laudis*” ér-

met adományozta a legfelsőbb elismerés kifejezése mellett.

Fiatalságok. A király folyó hó 15-étől számított ranggal a m. kir. honvédségbe való belépésük alkalmával 96 Ludovika Akadémiát végzett növendéket nevezett ki a tényleges állományba hadnaggyá. Ezek között a gyalogsághoz kinevezte *Farkas* Zoltán kertületünk népszerű és közszeretettnek örvendő országgyűlési képviselője derék fiát: *Atillát*, ki a többiekkel együtt folyó hó 15-én délelőtt letette az ünnepélyes esküt, s a délcegz fiatal hadnagy örvendő atyjával együtt folyó hó 16-án egy hétre hazajött a családi körbe s jövő héten mint századparancsnok vonul a harcztérre. — Itthon természetesen szívélyes, meleg üdvözlésekkel és jókívánságokkal halmozták el. — A kinevezettek közt van *Konratovich* Elemér is, a *Konratovich* Elek volt itteni, jelenleg komáromi pénzügyőri főbiztos derék fia s a tüzéséghez kinevezett hadnaggyok között a dobsinai származású *Popouth* Győző is.

Eskü és az „ötösök halála.” Szép ünnepély folyt le folyó hó 18-án reggel az Erzsébet-téren. Az 5-ik cs. és kir. gyalogezred egy zászlóaljja a hivatalos katonai esküt tette le nagy közönség és a tisztikar jelenlétében. *Jäger* őrnagy a szakaszonként felállított legénység arczéle előtt ellovagolt, majd *Stempel* Vilmos kapitány, ki a szónak valódi mestere, lendületes, szép és hatásos beszédet intézett a legénységhez magyar nyelven, majd *Cloaje* főhadnagy román nyelven tolmácsolta a szép szavakat. Az eskü letétele után a zenekar a *Gotterhaltét* és a magyar Himnuszot játszotta, majd később imára vezényelte parancsnokuk a legénységet. A koronás társaság most is elhalmozta cigarettákkal a legénységet s a *Rábely*-család szép zászlókkal kedveskedett nekik. Szép jelenet volt, mikor a legénység előtt a tisztiek sorfalat képezve, a koronás társaság szolgálatában álló hölgyekhez pompás beszédet intézett *Stempel* Vilmos kapitány s beszéde után átnyújtottak a tisztiek mindegyik hölgynek egy-egy remek virágcsokrot, szalagján e felirattal: „A hálás ötösök.” A buzgólkodó hölgyek, kiknek ilyen csokorral kedveskedtek a tisztiek, következők voltak: Ifj. *Rábely* Miklósné, *Bartha* Jozefin, *Kapácsi* Miczi, *Kárpáti* Vali, *Kohuth* Sári, *Kovács* Maresa, *Mispál* Paula, *Rábely* Etta, *Szabó* Margit, *Veress* Emmi.

Hős jegyzők. A rimaszombati járás jegyzői kara, márczius hó 15-ikén *Nyustyán* a járás székhelyén, *Máriássy* Gyula főszolgabíró elnöklete alatt jegyzői értekezletet tartott, a melyen a mai történelmi nagy időkkel kapcsolatos közgazgatási teendőik mikénti teljesítését vitatta meg. Ez alkalommal a jegyzői értekezlet egyik hősi halált halt kartársáról kegyetes szavakkal emlékezve meg és egyik kitüntetett kartársát üdvözölve, a következő határozatot hozta: „A rimaszombati járás jegyzői kara mély fájdalommal, de egyben hazafias büszkeséggel jelenti, hogy a vármegye jegyzői karának egyik tehetséges, szeretett tagja: *Galajda* István felsőbalogi segédjegyző, a m. kir. 16-ik honvédegyalozrednek derék és vitéz tisztje, az északi harcztéren életének virágjában a hazáért és királyért hősi halált halt. A járás jegyzői kara hálás kegyelettel emlékezik meg idegen földben porladó hős kartársáról; a megsebzett szívű szülőkhöz részvét iratot intéz s feliratilag megkeresi a vármegyei és országos jegyzőegyesületet, hogy a hazáért hősi halált halt kartársainak emlékét a hősök emlékéhez méltóan jegyzőkönyveiben és a hősök neveire teendő hazafias alapítványok létesítése által örökítse meg.” — *Scholtz* Pál tiszolczi községi aljegyző, a cs. és kir. 25-ik gy. ezred tartalékos zászlósa, ki a részleges mozgósítás óta a szerbiai harcztéren küzd, az ellenséggel szemben tanusított hősi és bátor magatartásáért a nagy vitézségi ezüst éremmel lett kitüntetve. Vitéz kartársát a járási jegyzői értekezlet kitüntetése alkalmából táviratilag üdvözölte.

Óratolvajlásért egy hónap. *Susán* mult év április 13-án *Sajabó* József gazdasági cseléd a *Tóth* Lajos szénapadlására felmászott, onnan leereszkedve egy résen át az istállóba, *Tóth* Zsigmond óráját ellopta. A helybeli kir. törvényszék f. hó 5-én tartott főtárgyaláson az óratolvajt jogerősen egy-havi fogházra ítélte.

Elismerés az érdemnek. K. u. K. mil. Kmdó Kassa in Székesfehérvár J. Nr. 6668. Köszönet hazafias munkásságért.

Nagyságos Madarász Pál

p. ü. tan. urnak, a Koronás Segélyző-Társaság elnökének Rimaszombat.

A katonai parancsnokság őszinte örömmel vett tudomást arról a nemes áldozatkészségről, melyet a Nagyságod vezetése alatt álló Koronás Segélyző-Társaság beteg és sebesült katonáink, valamint hadba vonuló csapataink érdekében kifejt.

A szeretetnek és ragaszkodásnak minden tette, amelyet vitéz katonáink a hazafias polgárság részéről tapasztalnak, növeli erejüket a hazai földért folytatott küzdelemben.

Fogadja Nagyságod és a vezetése alatt álló hazafias egyesület a katonai parancsnokság elismerő köszönetét.

Székesfehérvár, 1915. márczius 12.

Szemer, s. k. generalmajor.

Megnyugvással és jóleső örömmel közöljük a koronás segélyző társasághoz intézett ezen levelet. Ebben az elismerésben látjuk a méltánylását annak a sokoldalú tevékenységnek, amelyet a sebesült és hadbainduló katonák körében kifejt a koronás segélyző társaság. És ez az elismerés bizonyára fokozni fogja a lelkesedést a tagok között s hisszük és reméljük, hogy vissza fogja téríteni a kilépettek közül azokat is, akiknek lelkesedésük talán csak szalmaláng volt s akiknek kilépése széles körben keltett indokolt feltűnést és kritikát annál inkább, mert anyagi helyzetük olyan, hogy a tagdíjakat duplán is megfizethetnék. Lapunk 10-ik számában részletes kimutatást közöltünk a koronás társaság áldásos és hasznos működéséről, a mely híven, lelkiismeretesen beszámolt a négy hónapos munkásságról. A begyűlt tagdíjakkal is elismerésre méltóan gazdálkodnak, a pénzt nem pazarolják felesleges dolgokra s a kiadásokból fennmaradó összegeket tőkésítik, mert jól tudják, hogy jönni fog még a háboru lezajlása után is igen-igen sok olyan alkalom, amikor az árvák és nyomorultakká lett hős fiainkon is kell segítettünk.

Halálozások. *Kádár* Béla, *Lévai* Izso itteni könyvkereskedő és laptulajdonos, sógora Nagyváradon folyó hó 15-én elhunyt. Özvegyet és két gyermeket hagyott hátra. Folyó hó 17-én nagy részvét mellett temették el.

Jaczkó János tanító Keczegén folyó hó 18-án 60 éves korában elhunyt. A község lakosságának nagy részvéte mellett temették el folyó hó 19-én.

Dittel István kanonok plébánost, ki nálunk is kedvelt és tiszteletben álló egyházi férfiú — mély gyász érte, amennyiben atyja: *Dittel* János tekintélyes tornai iparos folyó hó 17-én 72 éves korában elhunyt. Halála széles körökben kelt igaz részvétet.

Temetkezési egylet közgyűlése. A rimaszombati polgári olvasókör védnöksége alatt álló temetkezési egylet folyó hó 14-én a városháza tanácstermében tartotta évi rendes közgyűlését a tagok érdeklődésével idb. *Rábely* Miklós elnöklése mellett. Az elnök üdvözlő szavakkal nyitotta meg a közgyűlést, majd a jegyzőkönyv felolvasása után a számvizsgáló bizottság jelentése következett, mely szerint bevétel volt 136559 kor. 17 fillér, kiadás 761 kor. 58 fillér maradvány beszámításával ugyanannyi. A vagyon 58484 kor. 53 fillér. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s *Kohuth* Lajos pénztárnoknak elismerése és köszönete kifejezésével a felmentvényt megadta. Az elnökség évi jelentését *Istók* József jegyző állította össze és olvasta fel. Ebből megtudjuk, hogy az évben különösebb esemény nem fordult elő az egylet életében. A választmány 3 ülést tartott, az egylet 3000 K-t jegyzett a hadi kölcsönkötvényekből, 100—100 koronát adott a hadbavonultak családjára és a vörös-kereszt egylet részére. Az évben 46 új tagot vettek fel, elhalt 24 tag. Az egylet fennállása óta beiratkozott 1695 tag, elhunyt 550, töröltetett 85, önként kilépett 75 tag. Kifizettek a 24 tag temetési járulékára 6210 koronát. E czímen az egylet fennállása óta 125370 koronát fizettek ki. A vagyon mult évben 1039 koronával gyarapodott. A tagdíjhátralék 550 koronával kevesebb volt, mint az előző évben. Általában a mult év eredménye

kedvezőnek mondható. Az évi jelentés örvendetes tudomásul vétetett. A tisztikar és választmány mandátuma lejárt s így a tisztújítást meg kellett ejtenie a közgyűlésnek. Egyhangú lelkesedéssel megválasztották három évre elnökké: id. **Rábely Miklós**, alelnökké: **Szabó József K.**, pénztárossá: **Kohúth Lajos**, jegyzővé: **Istók József**. — **Választmányi tagok:** Andrik János, Angyal István, Cseh István, Cseh János, dr. Csernay Dániel, Gaskó János, Horváth György, Jávorszky László, dr. Kármán Aladár, Konyha Béla, Koreny Pál, Kovács István pt., Lévai Izsó, Loffay Lajos, Nagy Zoltán, Pongó Mihály, Rábely Károly, Rohák Pál, Rónay Gyula, Stolcz Zsigmond, Szabó József m., Tarjányi János, Tomay Alajos, Vozáry Samu. — **Póttagok:** Csapó Lajos, Szabó Lajos vm. irattárnok, Szoyka Pál és Zavadszky Ede.

Elhunyt katonák. Az 5 ik es. és kir. gyalogezred Szatmármegye esomaközi illetőségű 2 ik századbeli közlegénye **Erdey György** folyó hó 16 án a helyőrségi kórházban tüdővészben elhunyt. 18 án temették katonai pompával.

Szűcs Károly 27 éves, ref. vallású, Szatmármegye Kistar községi illetőségű, 5 ik es. és kir. gyalogezredbeli közlegény folyó hó 17 én hashártyagyulladásban halt meg a kórházba való felvétele után nyomban. 19 én délután temették katonai pompával.

A vármegyei kórházban folyó hó 18 án tüdővészben hunyt el **Pap Imre** 21 éves 5 ik es. és kir. ezredbeli közlegény, ki ujfelhértői illetőségű, ref. vallású volt. Tegnap temették.

A rimaszombati Katholikus Olvasókör közgyűlése. Folyó hó 14 én d. u. 3 órakor tartotta a Katholikus Olvasókör évi rendes közgyűlését. **Váry János** elnök nyitotta meg a közgyűlést terjedelmes elnöki jelentéssel, melyben az egyesület munkásságát ismertette, majd részletesen számolt be az egyesületet a lefolyt évben közelebbről érdeklő eseményekről. A jelentés elején megemlékezett az egyesület fővédnökének és jótévőjének: **Sipeki Balás** Lajos rosznyói püspöknek v. b. t. tanácsossá való kinevezetéséről, majd kegyeletes szavakkal szólt az egyesület elhunyt dísztagjáról és jótévőjéről: **Marzsó Géza** apátkanonok, pápai prelátusról és az egyesület két elhunyt buzgó tagjáról: **Takács Jánosról** és **Csank Istvánról**, nevük jegyzőkönyvileg örökített meg. — Az elnöki jelentésből kitűnik, hogy az elmúlt évben az egyesület több választmányi gyűlést tartott, a szokásos összejövetelek megtartattak, volt több vetített képpel kísért felolvasás, megünnepelte az egyesület márczius 15-ét, karácsonykor a város szegényei között segély osztott ki. — Az évi jelentés után az egyesület vagyoni állapotára vonatkozó jelentés olvastatott fel és a jövő évi költségvetés tárgyalatott. Elhatározta a közgyűlés, hogy márczius 15-ét a rimaszombati többi közművelődési egyesületekkel közösen fogja a vármegyeház dísztermében megünnepelni. Az elnök záró szavai után a közgyűlés véget ért.

Fiataloknak bírósága. A helybeli kir. törvényszéknél f. hó 8-ikán **Fodor Zoltán** fiataloknak bírójának elnöklésével három ügyben tartott tárgyalást a bíróság, melyen a vádhatóságot dr. **Mészáros István** vezető kir. ügyész képviselte.

Választmányi ülés. A polgári olvasókör f. hó 17 én **Szabó József m.** elnöklésével választmányi ülést tartott, melyen az elnök üdvözlő szavai után **Dorka László** jegyző felolvasta az előző ülés jegyzőkönyvét, majd **Komáromy Géza** a számvizsgáló bizottság jelentését közölte, mely szerint a bevétel 4492 kor. 43 fillér, kiadás 4387 kor. 80 fillér volt, maradvány 104 K 63 fillér. A kör tiszta vagyona 45029 K 85 fillér. A választmány a számvizsgáló bizottság jelentését tudomásul vette; a bizottságnak, valamint **Rábely Károly** pénztárnoknak elismerést és köszönetet szavazott. A pénztárnok rövid jelentése után a közgyűlés ügyében kellett határozni a választmány id. **Rábely Miklós** alaposan megokolt indítványa alapján elhatározta, hogy a közgyűlést a háboru után tartja meg. — Olvastatott **Farkas Zoltán** kerületünk országgyűlési képviselőjének meleghangú szép levele, melyben a fia hősi halála alkalmából kifejezett részvétért hálás köszönetet mond. Ezután még kisebb jelentőségű ügyek tárgyalattak.

Termények rekvirálása. Városunkban a termények rekvirálásához miniszteri biztostul **Horváth Géza** küldetett ki.

REMEKSZABÁSÚ KOSTÜMÖK, divat felöltök, legújabb kalapmodellek dus választékban rendkívül jutányos áron kaphatók: **FISCHER BERTA** női divattermében Rimaszombat. 1—6

Gondatlan anya. Gömörvárosban f. évi január 14-ikén **Karvas Andrásné** szül. Czepek Judit 2½ éves István nevű fiacskáját felügyelet nélkül hagyva a szomszédba ment, s ezalatt a kis gyermek a takaréktűzhelyhez jutott, honnan egy kipattant szikra meggyújtotta a kis fiu ruháját. A kis fiu az elszennvedett súlyos égési sebekben meghalt. A kir. törvényszék márczius 5-ikén tartott főtárgyaláson a gondatlanságért 8 napi fogházra ítélte, s az ítélet végrehajtásának felfüggesztését kimondotta.

Katona munkások ellátása. A honvédelmi miniszter lehetővé tette, hogy községek és birtokosok kérelmére a pöttesteknél szolgáló legénységből a sürgős tavaszi munkák elvégzése céljából husz emberből álló munkáscsoportok, egy altiszt vezetésével 14 napi időre szabadságot tartsanak. Az ilyen katonamunkáscsoportok igénybevétele a munkaadókat terhelő költségek tekintetében a honvédelmi miniszter rendelete a következő intézkedéseket tartalmazza: A munkáscsoportoknak és az azok mellé adott altiszteknek elszállásolása és élelmezése a munkáscsoportot igénybevevő község, föld vagy szőlőbirtokos feladata. Az élelmezést a munkaadó a munkáscsoportnak a pöttést által erre utasított altisztje által átadandó élelmezési pénzért tartozik teljesíteni. Az élelmezési pénz átvétele nyugtázandó. A munkáscsoport tagjainak, valamint az azok mellé felügyelet céljából kirendelt altiszteknek a munkaadó mindegyik munkanapért a helyi szokásos napszámmal megfelelő munkapótdíjat tartozik kifizetni. Az utazási költségek a munkaadót nem terhelik.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó édes anyánk elhunyt alkalmából részvétüket fejezték ki és mély fájdalomukat enyhíteni igyekeztek, valamint azoknak, a kik a végtisztességen jelen voltak, ez uton mondunk őszinte hálás köszönetet. — Rimaszombat, 1915. márc. 20.

A Stolcz-család.

Színészet. **Mezey Kálmán** jól szervezett színtársulata folyó hó 14-én kezdte meg Rozsnyón a „Vörös ördögök“ előadásával a színi szezont, mely rövidnek ígérkezik, mert úgy tudjuk, hogy folyó hó 23-án már városunkban kezdődnek meg az előadások.

Korcsmai mulatság után. Mult év november 28-án Rozsnyórudnán **Lőrincz Márton** rekenyeujfalusi lakos több társával mulatott, majd onnan kijövet előtt összeveszett **Molnár Istvánnal** és **Dávid Péterrel** s aztán hazafelé Rekenyeujfaluba indult. Az uton a falu határában **Lőrincz Márton** **Molnár István**, **Dávid Péter** és **Dobos János** megtámadták és kövekkel összeverték. A helybeli kir. törvényszék a folyó hó 10-én tartott főtárgyaláson **Lehoczky Márton** kir. ügyész vádbeszéde után **Molnár István** és **Dobos Jánost** súlyos testi sértés miatt jogerősen két havi fogházra ítélte, **Dávid Pétert** felmentette.

Mozi-szkecs. Az Apolló-színházban érdekes ujdonság kerül most színre. **Horváth Kálmán** budapesti társulatának föllépésével előadják **Karinthy Frigyesnek** „Mese egy közkatonáról“ című jeles énekes mozi-szkecsét 6 felvonásban más érdekes számokkal együtt Mult héten, különösen vasárnap estefelől és este nagy közönséget vonzott az országos híru komikus: **Rott Sándor** pompás kacagató darabja: **Susster herceg**, mely élénk derűtségben tartotta a közönséget.

„Imádkozzunk.“ E címmel a rosznyói megyéspüspök jóváhagyása mellett **Traum Péter** nagyröczei népszerű plébános, lapunk volt kedves munkatársa, ki most a „Murányvölgyé“-t szerkeszti, kis imafüzetet adott ki, melyet a püspök mostani körlevelében ajánl s mely a háboru idejére alkalmi imákat tartalmaz. Ára 30 fillér. Kapható a szerzőnél.

Nyugtázás. A vöröskereszt egylet javára folyó hó 13-án tartott hangverseny alkalmával felülfizettek: **Kubinyi Gézáné**, **Lukács Gézáné**, **Samarjay Jánosné** 50—50, **Wiktor Tádé** ezredes 30, dr. **Baksay Dezső**, **Dickmann László**, özv. **Kintzig Ferenczné**, **Strempel Vilmos szá-**

zados 20—20, **N. hadnagy** 19, **Feth hadnagy**, **Hámos Aladárné** 18—18, **Fekethe Tibor** és neje, **Fodor Jenő**, **Császár Pál** 16—16, **Baksay István**, **Bornemisza László**, dr. **Bleier Leóné**, **Fodor Zoltán**, dr. **Fornet Gyula**, **Kolbay Sándor**, dr. **Kovács László**, dr. **Lichtschein Adolf**, dr. **Soldos Béla** és neje 10—10, **N. kapitány** 9, özv. **Hámos Zoltáné**, dr. **Lusztig Sándor**, **Mari-kovszky Géza**, **Mayer főhadnagy**, **N N százados**, **Negrey százados**, özv. **Ragályi Gézáné**, **Széman Endre**, **Schweitzer Rezső** 8—8, **N. főhadnagy**, **László Hugóné**, **Máthé Jenőné**, **Miskolczy Istvánné**, dr. **Ráróssy Gyula**, **Vajda Pálné** 6—6, **Cziner Mártuska**, **Heksch Bertalanné**, **Jávorszky József** és neje, dr. **Krausz Gyula**, dr. **Musotter Miklós**, özv. **Stech Kálmánné**, **Szeleczky Árpád**, **Szentmiklóssy Zoltán**, **Sichert Károly**, dr. **Wallentinyi Dezső** és neje, dr. **Weinberger Rezső** és neje, **Wuflka Ernő** 5—5, **Boczkó Dániel** és neje, **Jäger őrnagy**, **Mészáros István** bíró, itj. **Rábely Miklós**, dr. **Stern Jakab**, **Szmrecsányi önkéntes** 4—4, **Földvárszky Pál**, **N. hadnagy**, **Illés százados**, **Kiss Ernő hadnagy**, **Lang hadnagy**, **László Iván hadnagy**, **Mayer hadnagy**, **N N**, dr. **Politzer orvos**, **Rábely Etta**, **Schulhof Pál**, **Széchy hadnagy**, özv. **Szóllóssy Istvánné**, **Valeriusz katona**, **Vida táborigazgató**, **Wild Ernőné** 3—3, **Bencsik Sándor**, **Horváth Zoltán tanár**, **Józsa A.**, dr. **Kovács Jenő hadnagy**, **Klein Ignáczné**, **Lánczy Kálmán**, **Mészáros István ügyész**, dr. **Szabó Miklós zászlós**, **Tila**, **Tigermann Miksáné** 2—2, **Banczik Aladár**, **Friczi Lajos**, özv. **Jakovecz Lajosné**, **K. B. S.**, **N N**, dr. **Katz Izsó zászlós**, **Klein Józsefné**, **Löwy Henrik**, **Rentka Gyula** 1—1 koronát, **Konyha Géza** 50, **N N** 20 fillért.

Jegyüket megváltották: Özv. **Bánhidya Istvánné**, **Cs. h. István** táblabíró és neje, dr. **Institoris Ede** és neje, **Jellinek Bertalanné**, **Máróssy Gizella** Nyustya, **Széplaky Lajos** és neje 10—10, özv. **Horváth Guláné**, **Braun Jenőné**, **Pásztory Gyula**, **Sposz Ernő zászlós** 5—5, **Ragályi István** és neje 4, **Eperjessy Józsefné**, dr. **Kármán Aladárné**, **Kelemen Anna**, **Schéder Ida**, özv. **Szabó Samuné**, özv. **Terray Istvánné** 2—2 koronával.

Elítelt váltóhamisító. **Pásztor József** 47 éves szutori születésű, kórházi szolga 1913. május 19-én a Nép és Iparbanknál egy 285 koronás váltót számítoltatott le, melyre **Barát István** és **Mészáros János** nevét ezek beleegyezése nélkül ráírta. A helybeli kir. törvényszék folyó hó 12-én **Kolbay Sándor** elnöklésével tartott főtárgyaláson dr. **Mészáros István** vezető kir. ügyész vádbeszéde után jogerősen 6 havi börtönrre ítélte a bűnöst.

Tolvaj bűnhődése. Tóthegymegen mult év november 6-án **Szabó Pál** az **Antal Pálné** bezárt ajtaját felfeszítve, behatolt és 10 korona készpénzt és egy csomó élelmiszert lopott és erről felesége is tudomással bírt. A kir. törvényszék folyó hó 12-én tartott főtárgyaláson **Szabó Pált** jogerősen egy hónapi fogházra, feleségét pedig nyolcz napi fogházra ítélte.

CSARNOK.

Ha majd hazajönnek.

Amikor elmentek,
Még madarak szölkak
S sugarakat a csillagok
Derült égből szórtak.

Amikor elmentek,
Virág nyílt az ágon;
Piros rózsza, szerelmes csók
Harmatos orczákon.

Aztán, Isten tudja,
Egyszerre sötét lett,
Minden kis kéz koszorúnak
Őszi lombot tépett...

A szivekre gond últ.
Esti harangszóra
Sóhaj kelt a levegőben,
Mintha a sir szólna...

— Mikor visszajönnek,
Hej, mikor megjönnek,
Akár milyen nap lesz, az lesz
A legszentebb ünnep.

Öreg édes anyjok
Unneplőben várja;
Lelkét szórja elejökbe
Feleség és mátká.

Apa a fiáért,
Apjáért a gyermek
Kaczagnak is, zokognak is
A visszajötteknek.

Azután egyszerre,
Mit szívünk elcsókolt,
Attól a sok szeretettől
Felderül az égbolt.

Telek A. Sándor.

Egy csók.

I.

Tegnap még tehetetlen mérgében irigyen du dorászta körül a hervasztó őszi szél az ablak-táblákat, amelyek mögött egész tavaszi pompában nyilottak a virágbokrok. Most pedig hangos kárörömmel ujong, amint a viruló szép virágfejek egymásután hullanak alá.

Margit asszony ollóval kövér kis kezében, kiméletlen pusztítást végzett dédelgetett virágos házában és a büszke szekfü, a halvány tubarózsaszálak egymásután kerültek az élettelen hideg drótra.

A szép asszony, míg koszoruba fonta kedvelt virágait, csöndesen elmerengett valami régi, nagyon távoli emléken.

Ijedten rezgett össze, mikor férje szokott lármás gyorsaságával benyitott az ajtón.

Az éles drót felkarcolta a finom fehér bőrt és a sötétlő érből buggyant elő a forró piros vér. A férfi egy megkopaszodott üzletembertől kitelhető gyöngédséggel igyekezett azon, hogy kendőjével elállítsa a vérzést. Szelíden korholta az asszonyt:

Látja, kedvesem, a szobalány több szakértelemmel fonta volna meg azt a koszorút és annak a porladó, rimelő poetának pedig már nem sok vigasztalást nyújt, hogy maga vérhullásával öntözte a sírjára kerülő virágokat.

Inkább jóindulattal, mint gunnyal beszélt, de az asszony gyönyörű, szép fehér arca mégis lángra borult.

— Sohase restelje, hogy rajtaértem, — folytatta a jó ember, — csak nem leszek féltékeny egy csöndes halottra, aki míg élt, szerelmes verseket irogatott egy szép szőke leánynak, aki most már az én feleségem. Ő pedig meghalt, talán jobban is járt így, mert semmiképen sem volt életrevaló. Vigyen virágot sírjára, meg is könnyezheti, ha úgy tetszik, de kérem, hogy az estét nekem áldozza, mert magával szeretnék ma premiérre menni...

Szólt és lehajolt felesége homlokához, hogy gyöngéd csókkal bizonyítsa, hogy kissé maga is meg van hatva, már amennyire ilyen érzést a Brunner és Társa cég főnöke magának megengedhet.

II.

A temető elhagyatott, kétszeresen szomorú zugába vezette az elegáns, szép asszonyt egy sirörző gyerek. Besüppedt, jeltelen hantok között kanyargott oda a sárga levelekkel borított út és az avar és zörgésében szelíden vegyült el a szoknya selymének csöndes zizegése. Mikor a keresett sírra rámutatott a gyerek, Margit asszony ijedten tekintett oda.

A gondosan fölhaltott sírra egy gyászruhás nő borult, vékony, sovány teste néha görcsösen vonaglott, elárulta a lélek viharzó, nagy keservét.

Valami rokontéle lesz, gondolta magában a szép asszony. Ugyan sohase hallotta, hogy a költőnek maradt volna élő atyafisága. Percznai habozás után a sír felé közeledett, hogy koszoruját letegye az egyszerű keresztfára, amelyen már más is diszlett. A zajra fölrezzent a gyászruhás hölgy, sápadt, keskeny arcából két könybeborított fekete szem nézett Margit asszonyra, észrevehető megdöbbenéssel.

— Ő az, csakugyan ő az, — mormolta magában a leány, mialatt fürkésző tekintete az arc minden apró vonásán végigszaladt. Margit ezalatt rövid imát mondott és prémjéből kirázva a belékapaszkodó száraz leveleket, indulni akart. Ekkor fölemelkedett a másik hölgy. Maga volt

a szenvedés ez a törékeny, bánatos alak. Hangja is színtelen, tompa volt.

— Bocsásson meg asszonyom, hogy megszólítani bátorodom, de ez a hely, ahol most állunk, megszüntet minden társadalmi különbséget. Az én jó szellemem vezette kegyedet most e sírhoz, hogy egy szegény, nagybeteg lélek őszinte vallomással könnyíthessen a gyötrelmein. Ily vallomással tartozom kegyednek asszonyom, mert egyszer régen, egy kárhözátos üdvös éjszakán elraboltam egy édes drága valamit, egy üdvözítő hosszú csókot, amely tudom — és jól tudtam akkor is — kegyednek volt szánva. Ne szóljon kérem közbe. Hallgasson meg, rövid a mondani valóm:

— Egyszerű kis árvaleány voltam. Egy öreg nagynéném tartott a háznál, amelynek terheit varrással igyekeztem könnyíteni. A pihenő vasárnapok a könyveké és az ábrándoké voltak. A természetem érzékes, tulságosan hajlandó a romantikára s bolondja minden regénynek vagy költeménynek, amely szerelemtől, csalódásról vagy lemondásról énekel.

Egyszer egy verseskötetet kaptam kölcsön, ismeretlen név állott a címlapon, de maga a könyv több gyönyörűséget nyújtott minden halhatatlan költő remekénél.

Az igaz tiszta szerelemnek lángoló himnuszai váltakoztak abban, a reménytelenség kétségbeesett sötét énekeivel. Elképzeltem magamnak a poétát az ő nagy szívével, becsületes lelkével, kikristályosodott jellemével, beleszerettem asszonyom, örültem beleszerettem, anélkül, hogy valaha láttam volna.

Lázasan érdeklődtem utána, már amennyire a lányos szemérem megengedte. És mikor egy lap arcképét kiadta, a kívárgott ujságlap oda került kis házi oltáromra. Napokon, éjjeleken át elnéztem arcát, de azért nem tudtam megmondani, hogy szép volt vagy közönséges, mindennapi. Oh, én csak a szenvedélyek izzó tüzeiben vergődő lelke lángját láttam szememben lobogni s kétségbeesett irigységgel gondoltam arra a boldog teremtesre, aki a poéta lelkében ezt a hatalmas tüzet gyújtotta.

Nemsokára megtudtam azt is, hogy ki az én diadalmas vetélytársam. Valami estélyfélen verseket olvasott fel a poétám. De nem a kezei közt reszkető papirlapról, hanem egy páholyban ülő aranyhaju, szőke leánynak gyönyörű szép, égszínű szemeiből olvasta dalait, melyek annyira lázba hozták a közönséget. Rettenetes vad féltékenység fogott el. Ettől kezdve már nemcsak a poéta, de a glóriás szép leány is érdekelt, aki, mint sejteti, őn volt asszonyom. Gazdag család egyetlen gyermeke volt. Szép, ragyogó jövőt szánt neki a szülői szeretet és már ki is volt szemelve, akinek oldalán azt feltalálja. Ez a valaki azonban nem a szerelmes poéta volt. Titkos, gonosz örömet éreztem szívem mélyén, hogy ő is úgy szenved egy másikért, mint én ő érette s vigyázó gondossággal kísértem lépteit, különösen ha az ideál lakása felé közeledett.

Igy kísértem árnyékként azon a zimankós téli estén is, amikor az én ajkaim fogták fel a kegyednek szánt lázas csókot.

Kis könnyű kabátban járkált a szegény fiu az ablakos alatt. A hófehér tüngönyökre vetődő árnyak gyilkos biznysággal mesélték, hogy odafele járában mulatnak a főváros legszebb leányának eljegyzésén. Később járt az idő, csipős, havas szél söpörte az utcát és babonázottan én sem tudtam megválni a fényes ablakoktól. Észre sem vettem, midőn egy reszkető kar fonódott az enyémbe. De majd összeestem, midőn őt láttam az oldalamon.

— Jer cziczám egy csésze teára, mert mindkettőnkbe kifagy a lélek — szólalt meg csöndes, fáradt hangon. Belőlem már igazán ki is fagyott. És önkénytelenül követtem föl a kis, elhagyatott legénylakába. Most tudom csak, hogy valami rossz leánynak nézett és azért vitt magával, talán szánalomból, talán mert félt a magánytól. Még be se tettem az ajtót, a szegény gyerek már leborult az ágyra.

Elfelejtette, hogy valaki, egy idegen van még a szobában, csak sirt, zokogott, fuldokolán, keservesen. Majd szerelmes, izzó vallomások vegyesen gyöngéd, enyelgő igéekkel, az után pedig szenvedélyes kényszerítő eskük kö-

vették egymást lázas ajkán. Odaültem az ágy szélére, törülgettem gyöngyöző homlokát. Órákig tartott ez a deliriosus roham. És a fölkorbácsoló szenvedélyeknek e rettenetes viharával szemben tehetetlenül állottam.

Lázás víziói egymást érték. Nem is mondom el most azokat apróra. Elég az, hogy kezem az ő forró kezébe került. Leírhatatlan az a csodás változás, amelyet a női kéz érintése idézett elő. A lázas beteg arca átszellemült, az ajkak szakadozott beszédei elnémultak és hirtelen átfogva karjaival, ajkait szenvedélyes erőszakkal szorította az enyémhez. Hosszu, végtelen hosszú volt ez az egyetlen csók és mégis olyan rövid. Egy életre való boldogságot nyújtott az én szerelmes szívemnek, pedig tudtam, éreztem, hogy nem nekem volt szánva. A csók után a szegény fiu megkönnyebülve hanyatlott párnáira. Elszenderedett. Kívülről már sürkült a téli nap. Tolvajként subantam ki a házból.

A többi, a kórházat, a lassu sorvadást, a fényes temetést és a nagyhangú nekrológokat már jól tudja asszonyom. A lapok diszkrét s félre nem érthetőséggel czéloztak a szerencsétlen költő tragikus szerelmére és kegyed egyszerre divatba jött. Engem pedig a néni kivert a házból azért a kinos, boldogságos gyönyörű éjszakáért...

Margit asszony apró csipkekendője tele lett könnyel. Valami rettenetes nagy ürességet érzett a szívében, ami nem lesz többé soha, de soha betöltve. Érezte, hogy valami kárpótlással tartozik ennek a szegény, elhagyatott nőnek. Nehezen, de végre megtalálta a szót:

— Azt mondá, hogy adósom egy csókkal, melyet valamikor, egy lázas éjszakán helyettem elfogadtam. Hát jól van, adja vissza!

... És a selymes büszke szép uriaszony a temető halotti csöndjében sirva csókolódzott össze a fakó, száraz kis varrónővel.

Szerkesztői üzenet.

„I és II.“ Köszönettel vettük, közölni fogjuk mind a kettőt.

Kiadó lakás.

Egy 3 szobás és egy 2 szobás lakás.

május hó elsejétől

a **Losonczy-utca 13. sz. alatt**

2-• kiadó. — Értekezni lehet ugyanott.

Kiadó lakás és bolthelyiség.

Rimaszombatban, az **Andrássy-ut**
1-ső számú házban egy egészséges
3 szobás lakás és egy bolthelyiség
azonnal kiadó.

Értekezni lehet ugyanott a tulajdonossal.

Tanulóul

Egy 13—14 éves fiu — ki magyarul helyesen írni és kifogástalanul olvasni tud, **nyomdász-tanulóul**; továbbá egy másik 13—14 éves fiu — ki írni és olvasni tud, **könyvkötő-tanulóul** felfogadtatik **idősb Rábely Miklós Fia** rimaszombati könyvnyomdájába.

Hirdetéseket mérsékelt áron **e lap**
részére elfogad **a**
kiadóhivatal Tompa-utca 10. és
Ifj. Rábely Miklós

könyv- és papirkereskedő

Deák Ferencz-utca 20-ik szám.